

BARBARA RODZIEWICZORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7724-5602>

Uniwersytet Szczeciński

RETORYKA PROPAGANDY WŁADIMIRA PUTINA BRICS JAKO NARZĘDZIE WPŁYWU GEOPOLITYCZNEGO

THE RHETORIC OF VLADIMIR PUTIN'S PROPAGANDA. BRICS AS A TOOL OF GEOPOLITICAL INFLUENCE

The subject of this article is the instrumentalization of language as a tool for creating an alternative ontological reality in Vladimir Putin's speeches at BRICS summits (2022–2025). Using critical discourse analysis and the rhetorical triad (ethos, pathos, logos), the study reconstructs topoi of systemic threat, justice, and economic determinism, which serve to legitimize Russia's revisionist policy. The analysis demonstrates that through deliberate redefinition of concepts, the speaker constructs a narrative that consolidates Global South states around Russia's strategic objectives. The findings indicate that Russian diplomatic communication has become an autonomous force capable of shaping international realities and transforming the existing geopolitical order toward a multipolar system.

Keywords: BRICS, Vladimir Putin, political propaganda, Russian geopolitics, rhetorical topoi

We współczesnej rosyjskiej myśli geopolitycznej język traktowany jest nie tylko jako medium komunikacji, lecz przede wszystkim jako instrument kreowania alternatywnej rzeczywistości. Celem niniejszego artykułu jest ukazanie roli języka w kształtowaniu nowej architektury globalnej przez Władimira Putina ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów propagandy w prezydenckich przemówieniach wygłoszonych na szczytach BRICS¹ po inwazji Federacji Rosyjskiej na

¹ BRICS to nieformalna grupa międzynarodowa składająca się pierwotnie z pięciu dużych gospodarek wschodzących, Brazylii, Rosji, Indii, Chin i Republiki Południowej Afryki, która powstała jako forum współpracy ekonomicznej i politycznej oraz próba zwiększenia roli państw tzw. Globalnego Południa we współczesnym systemie międzynarodowym. Ugrupowanie to organizuje coroczne szczyty oraz inicjatywy wspierające współpracę gospodarczą, finansową i strategiczną pomiędzy państwami członkowskimi. W ostatnich latach BRICS rozszerzył się o nowych członków i zyskał określenie BRICS+, odzwierciedlając większą inkluzywność

Ukrainę w 2022 roku². W przyjętej perspektywie, osadzonej w paradygmacie krytycznej analizy dyskursu, ugrupowanie BRICS traktowane jest jako specyficzna matryca komunikacyjna, umożliwiająca Rosji prezentację własnej wizji porządku międzynarodowego audytorium państw Globalnego Południa. Fundament rosyjskiej obecności w tym formacie stanowi doktryna wielobiegunowości, której realizację w wymiarze dyplomatycznym aktywnie wspiera minister spraw zagranicznych Siergiej Ławrow³. Choć geneza akronimu BRICS wywodzi się z zachodniego dyskursu ekonomicznego⁴, Federacja Rosyjska operacjonalizuje go w celu propagowania rewizjonistycznych narracji wobec liberalnego porządku międzynarodowego⁵. Analiza przemówień prezydenta Rosji z badanego okresu wskazuje na radykalizację języka i przesunięcie od pragmatycznego dyskursu modernizacji do ideologicznego dyskursu konfrontacji. BRICS funkcjonuje w tym kontekście jako przestrzeń rosyjskiego oporu wobec zachodniej hegemonii definicyjnej. Hegemonia definicyjna Zachodu, interpretowana przez Kreml jako przejaw semantycznego imperializmu, poddawana jest systematycznej dekonstrukcji w ramach rosyjskiej narracji geopolitycznej na forum BRICS. Proces ten realizowany jest poprzez implementację alternatywnych kodów interpretacyjnych, które mają na celu przeformułowanie fundamentów porządku międzynarodowego.

Punktem wyjścia proponowanej analizy przemówień wygłoszonych przez Władimira Putina na szczytach BRICS jest identyfikacja i ocena funkcji perswazyjnej apeli retorycznych — ethosu, pathosu oraz logosu. Ta klasyczna triada, wywodząca się z greckiej retoryki sformułowanej przez Arystotelesa, stanowi fundament teorii perswazji oraz ana-

w relacjach globalnych, por. D. Jarnicki, *B(R)ICS wobec inwazji Rosji na Ukrainę*, „De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności” 2022, t. 8, nr 2, s. 40; A.A. Rabczun, *BRICS: rola, ekspansja i przyszłe możliwości*, „Przestrzeń, Ekonomia, Społeczeństwo” 2023, t. 24, nr 2, s. 225–257.

² W latach 2022–2025 odbyły się cztery szczyty BRICS — 23 czerwca 2022 roku w Pekinie, 22–24 sierpnia 2023 roku w Johannesburgu, 22–24 października 2024 roku w Kazaniu oraz 6–7 lipca 2025 roku w Rio de Janeiro. Teksty wystąpień Władimira Putina wyekscerpowano z oficjalnej strony internetowej prezydenta Rosji kremlin.ru.

³ R. S. Salzman, *From Bridge to Bulwark: The Evolution of BRICS in Russian Grand Strategy*, „Comillas Journal of International Relations” 2015, nr 3, s. 1–12.

⁴ J. O’Neill, *Building Better Global Economic BRICS*, „Goldman Sachs Global Economics Paper” 2001, nr 66, 30 November 2001.

⁵ A. Sergunin, *Russia’s Strategies Towards BRICS: Problems and Opportunities*, „Vestnik RUDN. International Relations” 2020, nr 20 (3), s. 534–542.

lize dyskursu propagandowego i politycznego, obejmując trzy zasadnicze sposoby oddziaływania przekazu: odwołanie do wiarygodności nadawcy (ethos), do emocji odbiorców (pathos) oraz do racjonalnych argumentów i logicznych przesłanek (logos)⁶. Badacze retoryki i dyskursu propagandowego wskazują, że skuteczne posługiwanie się trójkątem retorycznym jest kluczowe dla formowania perswazyjnych komunikatów i wpływania na odbiór działań politycznych nadawcy⁷. Zastosowanie tego instrumentarium pozwala bowiem na wielowymiarowe ujęcie komunikatów politycznych, których skuteczność zależy od jednoczesnego zachowania spójności argumentacyjnej, budowania autorytetu nadawcy oraz aktywacji stanów afektywnych audytorium. Ich wspólnym mianownikiem staje się kategoria toposu, kluczowego mechanizmu integrującego trzy poziomy perswazji retorycznej. Toposy definiowane są w tradycji klasycznej jako ogólne schematy argumentacyjne dostarczające nadawcy gotowych ram uzasadniania twierdzeń i ocen. Z perspektywy współczesnej teorii argumentacji nie stanowią one konkretnych argumentów, lecz matryce umożliwiające ich systemowe konstruowanie⁸. W dyskursie politycznym toposy działają transwersalnie, wspierając ethos poprzez legitymizację nadawcy, logos poprzez racjonalizację argumentów oraz pathos poprzez afektywne oddziaływanie na odbiorców⁹. Na poziomie logosu toposy porządkują wywód i nadają mu pozór logicznej spójności, naturalizując przekaz i przedstawiając określone sądy jako bezalternatywne wnioski¹⁰. W zakresie ethosu umożliwiają nadawcy

⁶ Arystoteles, *Retoryka. Retoryka dla Aleksandra. Poetyka*, przeł. H. Podbielski, PWN, Warszawa 2004, 1356a.

⁷ B. Sobczak, *Źródła perswazji. Ethos i pathos w retoryce Wołodymyra Zelenskiego*, „Res Rhetorica” 2025, nr 12 (1), s. 109–131; M. Sokołowski, *Język polityki. Od retoryki do analizy dyskursu. Zarys problematyki*, „Forum Nauk Społecznych” 2024, nr 2, s. 147–161; J. Pstrąg, *O (meta)retorycznej świadomości w przestrzeni medialnej*, „LingVaria” 2025, nr 1 (39), s. 25–39; S. Wróbel, *Logos, Ethos, Pathos. Classical Rhetoric Revisited*, „Polish Sociological Review” 2015, nr 191 (3), s. 401–421; K. Kubala, *Retoryka polityczna a rozumienie i uzasadnienie rzeczywistości demokratycznego kapitalizmu w wybranych polskich exposé III Rzeczypospolitej*, „Politeja” 2013, nr 3 (25), s. 361–387.

⁸ C. Perelman, *Logika prawnicza: nowa retoryka*, przeł. T. Pajor, PWN, Warszawa 1984, s. 169–170.

⁹ Por. A. Budzyńska-Daca, M. Hinton, *Topika dialogowania z wyborcami w polskich i amerykańskich finałowych debatach przedwyborczych*, „Studia Semiotyczne” 2018, t. 32, nr 1, s. 107–129.

¹⁰ C. Perelman, L. Olbrechts-Tyteca, *The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation*, przeł. J. Wilkinson, P. Weaver, University of Notre Dame Press, Notre Dame 1969, s. 84–88.

sytuowanie się jako podmiotu dzielającego wartości wspólnoty komunikacyjnej, co wzmacnia jego wiarygodność i prawo do formułowania sądów w imieniu grupy¹¹. Natomiast w obszarze pathosu toposy uruchamiają utrwalone schematy afektywne, umożliwiając emocjonalizację przekazu przy zachowaniu pozorów racjonalności¹². Mechanizmy perswazyjne triady Arystotelesa, wspierane transwersalnym działaniem toposów, tworzą zintegrowany aparat retoryczny, który pozwala nadawcy kształtować zarówno racjonalne, jak i emocjonalne interpretacje rzeczywistości politycznej. W kontekście dyplomatycznych i militarnych napięć narzędzia retoryczne stają się szczególnie istotne, gdy komunikat kierowany jest do wielostronnych gremiów, takich jak fora BRICS. Przekaz Rosji, ukierunkowany na aksjologiczne sankcjonowanie jej polityki, jest konfrontowany z różnorodnymi interesami państw Globalnego Południa. Eksploracja tych narzędzi w przemówieniach Putina pozwala na wyodrębnienie kluczowych toposów argumentacyjnych, które w rosyjskim dyskursie prezydenckim wspierają legitymizację działań Rosji na arenie międzynarodowej. Cezurę ontologiczną w tej ewolucji stanowi rok 2022. Systemowe sankcje wymusiły wówczas na rosyjskim aparacie państwowym radykalne przeramowanie rzeczywistości politycznej, polegające na narzuceniu nowych matryc interpretacyjnych dla polityki Kremla w wymiarze globalnym. W obliczu prób marginalizacji Rosji szczyty BRICS stały się centralną areną kreowania wizerunku mocarstwa jako jądra nowej, sprawiedliwej architektury świata. Działania te wpisują się w strategię semantycznej wojny o definicje, ukierunkowanej na systematyczną deprecjację liberalnego modelu demokracji. W rosyjskiej narracji geopolitycznej na forum BRICS zostaje on zastąpiony propagandowym konstruktem demokracji wielobiegunowej, który kreuje ugrupowanie jako inkarnację prawdziwej inkluzywności oraz sprawiedliwości międzynarodowej, stanowiąc bezpośrednią opozycję wobec rzekomego dyktatu mocarstw zachodnich¹³. BRICS pełni zatem funkcję alternatywnego systemu wartości, wspierając legitymizację rosyjskich aspiracji w kształtowaniu globalnego ładu.

¹¹ R. Amossy, *La présentation de soi. Ethos et identité verbale*, Presses Universitaires de France, Paris 2010, s. 66–68.

¹² M. Reisigl, R. Wodak, *Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Antisemitism*, Routledge, London–New–York 2001, s. 73–80.

¹³ A. A. Wso, R. M. Mahmood, *The Role of BRICS in Reshaping the Global Order: Confronting Western Hegemony in a Multipolar World*, „European Scientific Journal” 2025, nr 21 (17), s. 24–53.

W artykule przyjęto hipotezę, że rosyjska strategia komunikacyjna stanowi precyzyjnie skalibrowaną operację semantyczną, w której język propagandy służy bezpośrednio projektowaniu warunków dla realizacji priorytetowych celów geopolitycznych Federacji Rosyjskiej. Badanie dąży do wykazania, że poprzez celową operację na kodach znaczeniowych oraz specyficznych toposach, nadawca nie tylko opisuje nową rzeczywistość polityczną, ale aktywnie ją konstytuuje. Tak sformułowana konstrukcja dyskursywna ma na celu neutralizację zachodnich instrumentów nacisku — sankcji, izolacji dyplomatycznej czy asymetrii w dostępie do globalnej infrastruktury finansowej. W wymiarze strategicznym służy ona zabezpieczeniu rosyjskich stref wpływów poprzez ich aksjologiczne uwiarygodnienie w świadomości partnerów z Globalnego Południa, co docelowo ma prowadzić do systemowego osłabienia hegemonii liberalnego modelu zachodniej demokracji¹⁴. Praktyczna realizacja tak zarysowanych priorytetów znajduje odzwierciedlenie w konkretnej strukturze argumentacyjnej wystąpień plenarnych Władimira Putina, w których rosyjska strategia komunikacyjna manifestuje się poprzez budowanie iluzji wielostronnego dialogu przy jednoczesnym narzucaniu subiektywnej siatki pojęciowej.

ETHOS — KONSTRUOWANIE AUTORYTETU I WIARYGODNOŚCI

Po 2022 roku dyskurs władzy Federacji Rosyjskiej charakteryzuje się nasilonym wykorzystaniem powtarzających się toposów retorycznych, pełniących funkcję legitymizującą i normalizującą jej działania na arenie międzynarodowej. Toposy te funkcjonują jako wspólne miejsca argumentacji, rozpoznawalne oraz akceptowalne, kulturowo i politycznie zbieżne z oczekiwaniami audytorium państw BRICS, a jednocześnie umożliwiają rekonstrukcję podmiotowości Rosji w warunkach narastającej presji zewnętrznej oraz przededefiniowanie jej roli i zakresu oddziaływania w ramach ugrupowania. Fundamentem tej strategii jest topos skutecznego działania i sprawczości instytucjonalnej Rosji. Władimir Putin przywołuje konkretne osiągnięcia:

¹⁴ M. Orzechowski, *Strategies, Pillars, Operations of Influence — the Specifics of Russian Propaganda and Disinformation*, „Reality of Politics” 2023, nr 25 (3), s. 133–144.

RETORYKA PROPAGANDY WŁADIMIRA PUTINA...

Отмечу успешное проведение в сентябре в Москве заседания руководителей и экспертов налоговых служб стран БРИКС. (Kazań 2024)

Poprzez wskazanie na wymierne sukcesy organizacyjne nadawca pozycjonuje Rosję jako podmiot zdolny do inicjowania i koordynowania współpracy technicznej. W wymiarze mocarstwowym ma to dowodzić nieskuteczności polityki izolacji oraz potwierdzać status Federacji Rosyjskiej jako kompetentnego i niezbędego ogniwa w strukturach bloku. Równolegle eksploatowany jest topos odpowiedzialności i konstruktywnej współpracy, wyrażany deklaracjami:

Россия в ходе своего председательства будет самым конструктивным образом взаимодействовать с партнерами. (Johannesburg 2023)

Подчеркну: Россия готова и далее развивать тесное многоплановое взаимодействие со всеми партнерами по объединению и вносить свой вклад в повышение его роли в международных делах. (Pekin 2022)

Odwołanie do normy politycznego umiarkowania służy budowie wizerunku partnera respektującego reguły współpracy wielostronnej. Pozwala to na systematyczne osłabianie autorytetu dotychczasowych mocarstw poprzez prezentowanie Rosji jako inkluzywnej alternatywy, zdolnej do pełnienia funkcji przywódczych bez naruszania zasady suwerennej równości państw.

Wymiar legitymizacyjny wzmacnia topos historycznej ciągłości oraz cywilizacyjnego zakorzenienia obecny w wystąpieniu Władimira Putina podczas szczytu w Kazaniu w 2024 roku:

Россия — это страна с древней историей. Россия — это страна сильных традиций. Наш опыт, наша мудрость и ответственность — это фундамент, на котором строится стабильность.

W tym ujęciu Rosja nie jest jedynie uczestnikiem bieżących procesów, lecz nośnikiem doświadczenia cywilizacyjnego. Strategia ta wzmacnia jej autorytet jako stabilnego partnera dla państw podzielających podobny system wartości i sprzeciwiających się zewnętrznym naciskom ideologicznym.

Dopełnieniem powyższych zabiegów są topos konieczności przywództwa w sytuacji globalnego kryzysu oraz topos doświadczenia i transferu wiedzy. Postulat sformułowany przez Putina podczas szczytu w Pekinie w 2022 roku i zapewnienie złożone rok później w Johannesburgu:

Убеждены, сейчас как никогда востребовано лидерство стран БРИКС [...].

Россия готова делиться накопленным опытом и передовыми практиками [...].

Służą one wykreowaniu wizerunku merytorycznego przewodnika oraz mentora procesów modernizacyjnych. Tak zorientowana strategia autokreacji pozwala na projektowanie trwałej zależności państw rozwijających się od rosyjskich zasobów technologicznych i eksperckich, co w perspektywie strategicznej sprzyja reorientacji lojalności politycznej państw Globalnego Południa w stronę Moskwy.

Ostatnim ogniwem tej strategii jest odwołanie do koncepcji zagrożonego ładu międzynarodowego i obrony suwerennej równości państw. Poprzez retoryczną ofensywę wymierzoną w próby narzucania arbitralnych zasad oraz deklaracyjny powrót do fundamentów klasycznego porządku opartego na suwerenności nadawca dokonuje radykalnego przeramowania ról w dyskursie. Rosja, sytuując się w pozycji głównego depozytariusza zasad Karty Narodów Zjednoczonych, kreuje autorytet strażnika stabilności systemowej. Zabieg ten służy odebraniu Zachodowi mandatu do moralnego przewodzenia wspólnocie międzynarodowej i przedstawia rosyjskie roszczenia nie jako rewizjonizm, lecz jako próbę przywrócenia naruszonej integralności prawa międzynarodowego:

Некоторые страны пытаются подменить международное право своими собственными правилами [...]. (Kazań 2024)

Россия выступает за формирование действительно многополярной системы международных отношений, основанной на международном праве и Уставе ООН. (Kazań 2024)

Zastosowane schematy argumentacyjne wskazują na spójną strategię retoryczną, w której poprzez powtarzające się punkty odniesienia konstruowana jest pozytywna tożsamość polityczna Rosji jako państwa sprawczego, odpowiedzialnego, doświadczonego i legitymizowanego normatywnie. Wspólne miejsca argumentacji umożliwiają osadzenie rosyjskiej narracji w ramach dyskursu wielobiegunowości i stanowią istotne narzędzie rekonfiguracji międzynarodowego autorytetu nadawcy.

PATHOS — STRATEGIE ODDZIAŁYWANIA AFEKTYWNEGO

Eksploracja warstwy afektywnej oficjalnej narracji prezydenckiej ujawnia systemowe wykorzystanie ładunku emocjonalnego w celu mobilizacji audytorium państw Globalnego Południa. Nasycenie przekazu emocjami stanowi istotny instrument kreowania alternatywnej rzeczywistości ontologicznej, w której toposy afektywne są ściśle sprzęgnięte z realizacją celów geopolitycznych Federacji Rosyjskiej.

Istotną rolę w analizowanych przemówieniach odgrywa topos siły wspólnotowej i zbiorowej sprawczości, służący wzmacnianiu poczucia podmiotowości grupy oraz stabilizacji pozycji BRICS na arenie międzynarodowej. Sekwencje argumentacyjne formułowane przez Władimira Putina podczas szczytów w Rio de Janeiro (2025) oraz w Kazaniu (2024) budują obraz Rosji jako dojrzałego i wpływowego aktora globalnego:

Наше объединение серьезно расширилось и включает в себя ведущие государства. [...] Вместе мы обладаем поистине огромным политическим, экономическим, научно-технологическим и человеческим потенциалом.

Мы стремились к тому, чтобы упрочить авторитет БРИКС, повысить его роль в мировых делах, в решении насущных, глобальных и региональных проблем, всячески содействовали углублению многопланового сотрудничества наших государств...

Narrację tę wzmacnia ocena BRICS jako struktury stabilnej i kompetentnej:

Это хорошая мощная эффективная структура, она располагает солидной капитальной базой и коллективом опытных экспертов. (Kazań 2024)

W wymiarze geopolitycznym motyw ten neutralizuje narrację o marginalizacji Rosji, przesuując oś legitymizacji globalnej na formaty alternatywne wobec Zachodu. Równolegle eksploatowany jest topos krzywdy i niesprawiedliwości, osadzony w figurze zagrożenia systemowego. Odwołuje się on do zbiorowego doświadczenia presji i podporządkowania, umożliwiając krytyczną reinterpretację dotychczasowego porządku gospodarczego. Przemówienie Putina z 2024 roku stanowi egzemplifikację tej strategii opartej na dychotomii narzuconych reguł i dążenia do suwerenności:

Чем дольше мы будем жить и работать по чужим правилам и на чужих платформах, тем дольше продлится этот переход к новой и более справед-

ливой экономической системе, и может это сопровождаться и большими потрясениями [...].

Однако сохраняется и значительный кризисный потенциал [...] расширяется практика односторонних санкций, протекционизма и недобросовестной конкуренции. Как прямой результат идет фрагментация международной торговли [...].

Argumentacja ta przedstawia destabilizację jako efekt zewnętrznych mechanizmów, co pozwala zdjąć z nadawcy odpowiedzialność za eskalację napięć. Wskazanie na odejście od uniwersalnych reguł oraz nasilanie barier handlowych uzasadnia potrzebę poszukiwania alternatywnych rozwiązań ekonomicznych przedstawianych jako konieczne w skali globalnej. Strategia ta sprzyja mobilizacji odbiorców wokół wspólnej diagnozy oraz legitymizacji emancypacyjnych aspiracji państw BRICS, pośrednio wzmacniając rosyjskie wpływy poprzez konsolidację antyzachodniej wspólnoty interesów.

Eksploreowany dyskurs zostaje następnie rozszerzony o topikę wspólnoty wartości i misji dziejowej, opartą na emocjach nadziei i solidarności międzypaństwowej. Akcentowanie pragmatycznych efektów współpracy przedstawia BRICS jako format działający w interesie społeczeństw państw członkowskich:

Совместная работа в БРИКС по ускорению социально-экономического развития, безусловно, способствует улучшению благосостояния и качества жизни простых граждан наших стран. (Kazań 2024)

Все наши государства выступают за равенство, добрососедство и взаимное уважение, за утверждение высоких идеалов дружбы и согласия [...]. (Kazań 2024)

Szczególnie silny ładunek afektywny niesie ogłoszony przez rosyjskiego przywódcę w Johannesburgu w 2023 roku manifest solidarności i rozwijany w przemówieniu inaugurującym szczyt BRICS w 2024 roku w systemowy katalog wartości konstytuujących tożsamość bloku:

Россия приняла решение поддержать людей, которые борются за свою культуру, за свои традиции, за свое будущее.

Это суверенное равенство, уважение выбора собственного пути развития, взаимный учет интересов, открытость, консенсус, стремление к формированию многополярного мироустройства и справедливой модели глобальной финансовой и торговой системы.

Motyw ten pozwala zastąpić narrację o agresji wizerunkiem obrońcy oraz gwaranta tożsamości i tradycyjnych wartości, ułatwiając budowę wspólnoty interesów z państwami Globalnego Południa. Układ argumentacyjny domyka odwołanie do pluralizmu cywilizacyjnego jako fundamentu nowego ładu:

Культурное и цивилизационное многообразие является одной из несущих опор нового многополярного миропорядка (Johannesburg 2023).

Eksploracja tej topiki służy zakwestionowaniu zachodniego uniwersalizmu normatywnego i jednocześnie sankcjonuje rosyjską propozycję ustrojową w ramach pluralistycznego porządku światowego.

Przedstawiona rekonstrukcja komponentów afektywnych dowodzi, że odwołania emocjonalne stanowią ważki fundament nowej legitymizacji Rosji. Poprzez wzbudzanie dumy z przynależności do BRICS oraz lęku przed destabilizacją wywołaną przez zewnętrzne reguły nadawca polaryzuje świat na sprawiedliwą wspólnotę i opresyjne otoczenie. Centralnym mechanizmem rekonfiguracji wpływów geopolitycznych jest przedstawienie państwa rosyjskiego nie jako agresora, lecz jako moralnego arbitra, który ma chronić tożsamość i przyszłość narodów przed zewnętrzną presją. W ramach tak skonstruowanej narracji Rosja dąży do przekształcenia BRICS we wspólnotę losu opartą na sprzeciwie wobec dotychczasowego porządku. Retoryka systemowej krzywdy i nieuczciwej konkurencji pozwala pozycjonować rosyjskie interesy strategiczne jako element powszechnej walki o suwerenność. Ostatecznie synergia tych motywów tworzy przekaz, w którym Federacja Rosyjska staje się niezbędnym gwarantem ładu wielobiegowego. Emocjonalna atrakcyjność tej wizji, oparta na kategoriach godności i pluralizmu, stanowi strategiczny element wpływu Kremla na państwa Globalnego Południa po 2022 roku.

LOGOS — RACJONALIZACJA PRZEKAZU PROPAGANDOWEGO

Logos przyjmuje w przemówieniach Władimira Putina formę technokratycznego języka faktów, parametrów ekonomicznych oraz związków przyczynowo-skutkowych. Służy on uzasadnieniu rosyjskich postulatów jako obiektywnych konieczności, wynikających z nieuchronnej dynamiki globalnych procesów. Argumentacja opiera się na specyficznym determinizmie — decyzje polityczne przedstawiane

są nie jako wybór, lecz jako jedyna racjonalna odpowiedź na mierzalne wskaźniki makroekonomiczne. Przywoływane w tym kontekście dane pełnią funkcję argumentów apodyktycznych, które mają wykluczyć alternatywne interpretacje rzeczywistości, przenosząc spór z płaszczyzny aksjologicznej na płaszczyznę weryfikowalnych empirycznie przesłanek.

Fundamentem płaszczyzny rzeczowej analizowanego fragmentu narracji prezydenckiej dyskursu staje się topos obiektywnych procesów historycznych i ekonomicznych, w ramach którego nadawca operuje wskaźnikami makroekonomicznymi:

На долю государств объединения по паритету покупательной способности приходится уже порядка 37 процентов мирового ВВП. [...] Доля же стран „Группы семи” опускается ниже 30 процентов (Kazań 2024).

Идет процесс формирования многополярного миропорядка. Это динамичный, необратимый процесс (Johannesburg 2023).

Wykorzystanie danych dotyczących parytetu siły nabywczej służy wykazaniu, że wzrost znaczenia państw BRICS nie jest wyborem politycznym, lecz nieuchronnym zjawiskiem ekonomicznym. Określenie procesu jako nieodwracalnego nadaje transformacji geopolitycznej charakter determinizmu historycznego. Ma to na celu zniechęcenie partnerów do prób powrotu do współpracy z dotychczasowymi mocarstwami zachodnimi i utwierdzenie ich w przekonaniu o słuszności obranego wektora strategicznego.

Konsekwencją przyjętej strategii jest wyeksponowanie toposu logicznej alternatywy finansowej, oparty na logice bezpieczeństwa strukturalnego. Skoro mechanizmy zewnętrzne pozostają podatne na ingerencję, budowa autonomicznych rozwiązań jawi się jako jedyna racjonalna droga zapewnienia stabilności państwom Globalnego Południa:

Взаимная торговля и инвестиции между странами БРИКС демонстрируют устойчивый рост... ведется работа над созданием независимых платежных систем, защищенных от внешнего вмешательства. (Pekin 2022)

Использование национальных валют во взаимных расчетах позволяет минимизировать риски и повысить устойчивость наших экономик. (Kazań 2024)

W narracji prezydenckiej dedolaryzacja nie jest konstruowana jako akt wrogości politycznej, lecz jako racjonalna odpowiedź techniczna

na zagrożenia systemowe i rosnące ryzyka ekonomiczne. Służy to budowaniu wpływów geopolitycznych poprzez oferowanie alternatywnej infrastruktury finansowej, która trwale wiąże gospodarki państw członkowskich z rosyjskim systemem bezpieczeństwa.

Dopełnieniem warstwy logosu jest topos związku przyczynowo-skutkowego między suwerennością a stabilnością globalną. W analizowanych tekstach ustanowiona zostaje zależność funkcyjna, w której poszanowanie odrębnych modeli rozwoju stanowi warunek konieczny zachowania pokoju:

Стабильность в мире возможна только при условии безусловного уважения суверенитета и права народов на собственную модель развития. (Kazań 2024)

Формирование подлинно многополярной системы — это путь к укреплению глобальной безопасности. (Pekin 2022)

Powiązanie wielobiegunowości bezpośrednio z bezpieczeństwem nadaje rosyjskiej wizji porządku światowego status obiektywnej narracji. W tej strukturze argumentacyjnej suwerenność państwowa nie jest traktowana jako postulat polityczny, lecz jako funkcjonalny gwarant stabilności systemu międzynarodowego. Przyjęcie tego paradygmatu interpretacyjnego sugeruje, że współczesne procesy destabilizacyjne są wyłącznie pochodną naruszenia wspomnianych zasad przez podmioty zewnętrzne. W konsekwencji budowa układu wielobiegunowego zostaje przedstawiona jako jedyna logiczna droga do odzyskania równowagi. Konstrukcja ta umożliwia racjonalizację rosyjskiej polityki zagranicznej jako dążenia do przywrócenia stabilności systemowej, a nie dążenia do rewizji granic.

Eksploracja struktur argumentacyjnych w przemówieniach Władimira Putina na forach BRICS w latach 2022–2025 wskazuje na spójną strategię racjonalizacji rosyjskich celów strategicznych. Poprzez operowanie danymi ekonomicznymi oraz konstruowanie łańcuchów przyczynowo-skutkowych, nadawca nadaje swoim postulatom charakter obiektywnych i nieuchronnych procesów dziejowych. Logos pełni tutaj funkcję porządkującą, która przekłada emocjonalne postulaty pathosu na język pragmatyzmu i korzyści technokratycznych. Pozwala to na przedstawienie rekonfiguracji wpływów geopolitycznych nie jako wyniku konfrontacji politycznej, lecz jako logicznej odpowiedzi na kryzys dotychczasowego systemu zarządzania globalnego. W konsekwencji Władimir Putin pozycjonuje Rosję jako podmiot

oferujący racjonalną i bezpieczną alternatywę infrastrukturalną, co skutecznie legitymizuje jej dążenia do współdecydowania o nowym kształcie ładu międzynarodowego.

Analiza wystąpień przywódcy Rosji pozwala również uchwycić dominujące mechanizmy językowe prezydenckiego dyskursu dyplomatycznego. Perswazyjność narracji Władimira Putina opiera się na świadomym kształtowaniu struktury wypowiedzi, w której środki stylistyczne i figury retoryczne porządkują przekaz oraz ukierunkowują interpretację odbiorcy. Struktury powtórzeniowe (anafory, paralelizmy, enumeracje) wzmacniają topos wspólnotowości i nadają deklaracjom pozór systematyczności, natomiast gradacja i kumulacja terminologii specjalistycznej wspierają argument z fachowości. Kluczową rolę odgrywa także antyteza, prowadząca do binarnej polaryzacji stanowisk, uzupełniana metaforą transformacyjną i odwołaniami do danych liczbowych, które łączą perswazję emocjonalną z pozorem obiektywizmu. Wypowiedzi bywają domykane pytaniami retorycznymi, formalnie symulującymi dialog, lecz faktycznie utrwalającymi jednostronność narracji¹⁵.

WNIOSKI

Dekonstrukcja warstwy retorycznej przemówień Władimira Putina podczas szczytów BRICS ujawnia, że język w rosyjskiej strategii dyplomatycznej wykracza poza ramy funkcji komunikacyjnej w tradycyjnym ujęciu, przyjmując charakter instrumentalny i perswazyjny — umożliwia konstytuowanie alternatywnego porządku międzynarodowego zgodnie z interesami Federacji Rosyjskiej. Na płaszczyźnie semantycznej operuje on toposami nieuchronności historycznej, sprawiedliwości, policentryczności oraz wielobiegowości, dzięki którym rosyjska polityka przedstawiana jest nie jako akt rewizjonizmu czy naruszenia norm prawa międzynarodowego, lecz jako naturalny element transformacji systemu globalnego. Poprzez konsekwentną instrumentalizację języka Władimir Putin kreuje obraz Rosji jako podmiotu sprawczego, legitymizowanego zarówno przez własne doświadczenie cywilizacyjne, jak i potencjał technologiczny, gospodarczy oraz demograficzny BRICS. Ugrupowanie BRICS pełni w tym

¹⁵ Ze względu na ograniczenia objętościowe tekstu zrezygnowano z przytaczania przykładów empirycznych, koncentrując się na syntetycznym opisie dominujących strategii językowych.

dyskursie funkcję kluczowego narzędzia geopolitycznego, stając się platformą dla realizacji rosyjskich aspiracji do redefinicji globalnej architektury w duchu wielobiegunowości i inkluzywności. Statystyki gospodarcze, dane o PKB czy zasobach surowcowych są przekształcane w argumenty na rzecz globalnej większości, której rzecznikiem staje się Federacja Rosyjska. Mechanizmy retoryczne — ethos, pathos i logos — w połączeniu z takimi środkami stylistycznymi jak anafora, gradacja, antyteza czy metafory, pozwalają na emocjonalne i racjonalne zakotwiczenie tego przekazu w świadomości elit politycznych i opinii publicznej państw Globalnego Południa. W konsekwencji BRICS w prezydenckiej narracji nie jest jedynie blokiem ekonomicznym, lecz platformą projekcji władzy i wpływu, dzięki któremu Kreml próbuje osłabić hegemonię liberalnego Zachodu i ustanowić alternatywną wizję ładu światowego. Język propagandy Władimira Putina, operujący na płaszczyźnie argumentacji etyczno-wizerunkowej, emocjonalnej i rzeczowej, służy konstruowaniu spójnej narracji utożsamiającej rosyjską rację stanu z procesem budowy porządku policentrycznego. Tym samym komunikacja dyplomatyczna, poprzez tworzenie substytucyjnych ram pojęciowych, zostaje przekształcona w autonomiczną siłę modelującą realia międzynarodowe i dekomponującą dotychczasowy układ geopolityczny.

REFERENCES

- Amossy, Ruth. *La présentation de soi. Ethos et identité verbale*. Paris: Presses Universitaires de France, 2010.
- Arystoteles. *Retoryka. Retoryka dla Aleksandra. Poetyka*. Transl. Podbielski, Henryk. Warszawa: PWN, 2004: 1356a.
- Budzyńska-Daca, Anna, Hinton, Michael. “Topika dialogowania z wyborcami w polskich i amerykańskich finałowych debatach przedwyborczych.” *Studia Semiotyczne*, 2018, vol. 32I, no. 1: 107–129.
- Jarnicki, Damian. “B(R)ICS wobec inwazji Rosji na Ukrainę.” *De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności*, 2022, vol. 8, no. 2: 35–53.
- Kubala, Konrad. “Retoryka polityczna a rozumienie i uzasadnienie rzeczywistości demokratycznego kapitalizmu w wybranych polskich exposé III Rzeczypospolitej.” *Politeja*, 2013, no. 3 (25): 361–387.
- O’Neill, Jim. “Building Better Global Economic BRICs.” *Goldman Sachs Global Economics Paper*, 2001, no. 66.
- Orzechowski, Marcin. “Strategies, Pillars, Operations of Influence — the Specifics of Russian Propaganda and Disinformation.” *Reality of Politics*, 2023, vol. 25, no. 3: 133–144.
- Perelman, Chaim. *Logika prawnicza: nowa retoryka*. Transl. Pajor, Tomasz. Warszawa: PWN, 1984.

- Perelman, Chaim, Olbrechts-Tyteca, Lucie. *The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation*. Transl. Wilkinson, John, Weaver, Purcell. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1969.
- Pstrąg, Jakub. "O (meta)retorycznej świadomości w przestrzeni medialnej." *LingVaria*, 2025, vol. 1 (39): 25–39.
- Rabczun, Aleksandra A. "BRICS: rola, ekspansja i przyszłe możliwości." *Przestrzeń, Ekonomia, Społeczeństwo*, 2023, vol. 24, no. 2: 225–257.
- Reisigl, Martin, Wodak, Ruth. *Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Antisemitism*. London–New York: Routledge, 2001.
- Salzman, Rachel S. "From Bridge to Bulwark: The Evolution of BRICS in Russian Gran Strategy." *Comillas Journal of International Relations*, 2015, no. 3: 1–12.
- Sobczak, Barbara. "Źródła perswazji. Ethos i pathos w retoryce Wołodymyra Zelenskigo." *Res Rhetorica*, 2025, vol. 12, no. 1: 109–131.
- Sokołowski, Marek. "Język polityki. Od retoryki do analizy dyskursu. Zarys problematyki." *Forum Nauk Społecznych*, 2024, no. 2: 147–161.
- Wróbel, Szymon. "Logos, Ethos, Pathos. Classical Rhetoric Revisited." *Polish Sociological Review*, 2015, vol. 191, no. 3: 401–421.
- Wso, Aram A., Mahmood, Rawa M. "The Role of BRICS in Reshaping the Global Order: Confronting Western Hegemony in a Multipolar World." *European Scientific Journal*, 2025, no. 21 (17): 24–53.
- "Заседание лидеров БРИКС в расширенном составе." *Президент России*, <<http://kremlin.ru/events/president/news/72089>>.
- "Заседание саммита БРИКС в расширенном составе." *Президент России*, <<http://kremlin.ru/events/president/transcripts/75375>>.
- "Обращение Владимира Путина в связи с началом председательства России в БРИКС." *Президент России*, <<http://kremlin.ru/events/president/news/73202>>.
- "Пленарное заседание XVII саммита БРИКС." *Президент России*, <<http://special.kremlin.ru/events/president/transcripts/77373>>.
- "Саммит БРИКС." *Президент России*, <<http://kremlin.ru/events/president/news/68696>>.
- Сергунін, Александр А. "Стратегии России в отношении БРИКС: проблемы и возможности." *Вестник РУДН. Международные отношения*, 2020, vol. 20, no. 3: 534–542.